

Čas – jeho skutečnost

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2003](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2003](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 15. 6. 2003
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 15. 6. 2003

Čas – jeho skutečnost

Odvrat od minulosti, který byl důsledkem a vlastně součástí epochálního objevu budoucnosti a otevřenosti vůči ní i příklonu k ní, charakterizuje život orientovaný vírou. A právě jak pro život víry, tak pro myšlení víry (ovšem v tomto radikálně reinterpretovaném smyslu) je nemožné a nemyslitelné pochybovat o skutečnosti času. Ale minulost nemá samostatnou skutečnost, protože je zcela závislá na tom, co pominulo, ale dokud to bylo, bylo přítomné. Navíc platí, že to, co minulo, už není, a pokud nějak ano, je závislé na přítomnosti, která je dodatečně připomíná a eventuelně obnovuje nebo prodlužuje jeho trvání. Ovšem ani přítomnost nevzniká a neroste sama ze sebe, ale nastává díky přicházející budoucnosti. Kdyby nepřicházel čas, který aktuálně ještě nenastal, nemohlo by nic nastat, nemohla by nastat ani přítomnost. Proto náleží k bytostné povaze víry mít čas za skutečný, věnovat času a časům nejvyšší pozornost a měřit všechno takzvaně „skutečné“ tím, co přichází, ale ještě není tu. Proto základní a primární skutečností času je budoucnost; bez budoucnosti není možné „přítomnění“ (užijeme-li slova, jímž Chvatík překládá Heideggerovo slovo ‚das Anwesen‘, ale v poněkud jiném významu), tj. stávání se přítomným, ‚aktuálním‘ (opět termín, který není vlastně zcela legitimní, neboť ‚aktuální‘ je odvozeno od ‚actus‘, tedy čin, ale „přítomnění“ není vykonáváno subjektem, nýbrž subjekt svou činností reaguje na to, co právě přichází, a teprve touto svou re-akcí to uvádí ve skutek a tedy ve skutečnost aktuální. Přítomnění je tedy spíše pohybem času resp. toho, co z času (z budoucnosti) právě nastává, aby umožnilo vždy něco, co z dosavadní „skutečnosti“ (minulosti včetně toho, co už bylo aktualizováno) ani nepřetrvává, ani nevyplývá. Máme-li tedy navykklý dojem, že čas tzv. reálného dění má směr z minulosti do budoucnosti (např. žijeme ze včerejška dneškem do zítřka), pak přítomnění má směr opačný, tj. děje se (ovšemže jiným typem „dění“) z budoucnosti do přítomnosti, a pak už zčásti pomíjí a ‚není‘, zčásti přetrvává v některých následcích toho, jak subjekty reagují nejen na „danosti“, nýbrž také na „ne-danosti“, tj. na nepředmětné výzvy či apely, přicházející z budoucnosti. Přítomnění tedy není naším výkonem (a vůbec výkonem žádného subjektu), ale je podmínkou a nepředmětným předpokladem každého našeho výkonu (a každého výkonu kteréhokoli subjektu, včetně výkonu jeho vlastního bytí).

(Písek, 030615–1.)